

TÍNH TOÁN CHO VAY TRẢ GÓP Ở CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI

LẠI TIẾN DĨNH

Hiện nay ở các ngân hàng thương mại, và nhất là ở các ngân hàng thương mại cổ phần phát triển khá mạnh loại hình cho vay trả góp dưới các dạng cho vay trả góp ở các chợ, cho vay trả góp mua hàng tiêu dùng.

Cách tính cho vay và thu nợ đang được áp dụng như sau:

Số tiền trả góp ở mỗi định kỳ
= $\frac{\text{Nợ gốc} + \text{tiền lãi tính theo nợ gốc}}{\text{số kỳ trả góp}}$

$$a = \frac{V_0 + V_0 \cdot i \cdot n}{n}$$

a: là số tiền trả góp ở mỗi định kỳ

V₀: nợ vay gốc ban đầu

i: lãi suất của 1 kỳ vay nợ

n: số kỳ trả góp

V₀ · i · n: là tiền lãi nợ vay trong suốt thời gian trả

góp

Trong thực tế hiện nay khi ngân hàng cho vay trả góp thì thời gian trả góp ở mỗi định kỳ là hàng ngày. Còn cho vay trả góp mua hàng tiêu dùng thì thời gian trả góp ở mỗi kỳ trả thường là hàng tháng.

Có thể lấy một ví dụ để minh họa cho cách tính hiện nay ở các ngân hàng khi cho vay trả góp là:

Một nợ vay 10 triệu đồng trả góp hàng tháng trong thời gian là 5 tháng, lãi suất cho vay 1 tháng là 2,5% thì số tiền trả góp của 1 tháng là:

$$a = \frac{10 + 10 \times 2,5\% \times 5}{5} = \frac{11,25}{5} = 2,25$$

Tiền góp mỗi tháng là 2,25 triệu đồng.

Nếu phân tích sự hoàn trả nợ vay ta có bảng sau:

Đơn vị: triệu đồng

Tháng	Nợ vay còn thiếu	Hoàn trả tiền lãi	Hoàn trả nợ gốc	Tiền trả góp
1	10	0,25	2	2,25
2	10	0,25	2	2,25
3	10	0,25	2	2,25
4	10	0,25	2	2,25
5	10	0,25	2	2,25
Cộng		1,25	10	11,25

Từ ví dụ trên cho thấy ngân hàng tính tiền lãi mỗi tháng đều căn cứ vào số vốn thiếu nợ ban đầu là 10 triệu như vậy là chưa đảm bảo sự hợp lý bởi lẽ về nguyên tắc tiền lãi phải tính trên số vốn còn thiếu nợ ở mỗi tháng mà số vốn thiếu nợ ở mỗi tháng thì lại giảm xuống bởi mỗi tháng người vay đã hoàn trả một phần nợ gốc, ở ví dụ trên số tiền hoàn trả nợ gốc mỗi tháng là 2 triệu đồng.

Cho nên nếu tính toán theo đúng quy luật của tín dụng thì bảng trả nợ vay hợp lý sẽ là:

Tháng	Nợ vay còn thiếu	Hoàn trả tiền lãi	Hoàn trả nợ gốc	Tiền trả góp
1	10	0,25	2	2,25
2	8	0,2	2	2,20
3	6	0,15	2	2,15
4	4	0,1	2	2,10
5	2	0,05	2	2,05
Cộng		0,75	10	10,75

Theo cách tính này thì sau 5 tháng trả góp người đi vay phải trả là 10,75 triệu đồng trong đó tiền nợ gốc là 10 triệu đồng còn tiền lãi là 0,75 triệu đồng.

Qua sự phân tích cho thấy theo cách tính cho vay trả góp hiện nay ở các ngân hàng thương mại thì chưa đảm bảo được tính trung thực trong tính toán. Cách tính này có lợi cho ngân hàng và làm thiệt hại đối với người vay nợ, cụ thể ở ví dụ trên thì người đi vay đã phải trả tăng thêm một số tiền là (11,25 - 10,75) = 0,5 triệu đồng.

Mặt khác khi ngân hàng công bố lãi suất cho vay 1 tháng là 2,5% tháng thì đó chỉ là lãi suất danh nghĩa còn lãi suất thực sự mà ngân hàng được hưởng sẽ cao hơn.

- Lãi suất cho vay tháng 1 là 0,25/10 = 2,5%

- Lãi suất cho vay tháng 2 là: 0,25/8 = 3,125%

- Lãi suất cho vay tháng 3 là: 0,25/6 = 4,17%

- Lãi suất cho vay tháng 4 là: 0,25/4 = 6,25%

- Lãi suất cho vay tháng 5 là: 0,25/2 = 12,5%

Lãi suất trung bình của 1 tháng cho vay trả góp là:

$$i = \frac{10 \times 2,5\% + 8 \times 3,125\% + 6 \times 4,17\% + 4 \times 6,25\% + 2 \times 12,5\%}{10 + 8 + 6 + 4 + 2}$$

i = 4,167% tháng

Như vậy so với lãi suất công bố theo quy định 2,5% tháng thì lãi suất ngân hàng được hưởng tăng thêm do cách tính chưa được hợp lý hiện nay là:

$$4,167\% - 2,5\% = 1,667\% \text{ tháng}$$

Ưu điểm của cho vay trả góp ở các ngân hàng thương mại là đã có tác dụng tốt trong việc giải quyết về vốn cho các hộ kinh doanh nghèo, qua đó đã hạn chế được loại hình cho vay nặng lãi rất nghiêm ngặt. Mặt khác, loại cho vay trả góp để mua hàng tiêu dùng đã góp phần cải thiện được mức sống của người lao động vì họ có thể có được hàng hóa trong điều kiện không thể trả hết 1 lần được. Nhược điểm của cho vay trả góp ở các ngân hàng thương mại hiện nay chủ yếu là ở cách tính toán cho vay như đã phân tích, cách tính hiện nay có lợi cho ngân hàng và làm thiệt hại đến người đi vay. Để phát huy hơn nữa những mặt ưu điểm và khắc phục những nhược điểm, qua đó đảm bảo sự phát triển tốt loại hình cho vay trả góp trong thời gian sắp tới cần phải sửa lại cách tính để đảm bảo yêu cầu của nguyên tắc tín dụng và đảm bảo sự phù hợp với ngôn ngữ tính toán thế giới. Cách tính như sau:

$$a = V_0 \times \frac{i}{1 - (1 + i)^{-n}}$$

V₀: nợ vay gốc

i: lãi suất cho vay ở mỗi định kỳ

n: số kỳ trả góp

a: tiền trả góp mỗi định kỳ

Với ví dụ trên, nếu số tiền cho vay là 10 triệu đồng, lãi suất 2%/tháng, trả góp hàng tháng trong thời gian 5 tháng thì số tiền trả góp mỗi tháng sẽ là:

$$a = 10 \times \frac{2\%}{1 - (1 + 2\%)^{-5}} = 2,121584 \text{ (triệu đồng)}$$

Tổng số tiền trả góp sau 5 tháng là:

$$5 \times 2,121584 = 10,60792 \text{ (triệu đồng)}$$

Như vậy, so với cách tính hiện tại ở các ngân hàng thương mại thì người đi vay trả ít hơn 0,64208 (triệu đồng). Đây là cách tính theo thiên ý phù hợp nhất đối với hình thức cho vay trả góp.